

Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LXV. Duodecima ratio: quia doctrina quæ licitum facit usum
opinionis minùs probabilis de licito, contra agnitam probabiliorem de
illicito, in Christianam Ethicen, disciplinamque hurrendas ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

etiam invincibiliter, salutem adipisci non possit.

Sed contra: error in materia fidei, solum necessaria necessitate præcepti, non est talis error circa finem ultimum, ut bonâ fide sic errans salutem adipisci non possit; sed solus error in materia fidei, necessaria necessitate mediæ. Idem verò est in materia aliarum virtutum. Nam actus divini amoris v. g. non semper necessarius est necessitate mediæ, sed subinde solum necessitate præcepti.

782 Respondent 2.º. eo ipso quòd in secta Lutherana, vel Calviniana, visa sibi probabili, persistere quis mavult, quàm Religionem amplecti Romanam, visam sibi probabiliorem, voluntariè exponit se periculo carendi multis mediis ad salutem necessariis, v. g. Sacramentis Ecclesiæ Romanæ. Sed licet hinc conficiatur talem persistere non posse in secta Lutherana, vel Calviniana, sic ut omittat necessaria necessitate mediæ, quorum usus est in Religione Romana. Nihil tamen conficitur contra errorem habitantium in locis Catholicis, qui se dicunt Catholicos cum discretionè, creduntque articulos necessitate mediæ credendos, Sacramentaque necessitate mediæ necessaria suscipiunt à legitimis Ministris, nec quidquam omittunt ex taliter necessariis; ducti tamen opinione visa sibi probabili, credere nolunt nonnulla, quorum fides solum necessaria est necessitate præcepti, licet opinio de obligatione ea credendi videatur ipsis probabilior. Quorum in similibus error solum erit materialis, non formalis, si vera sit doctrina Probabilissimi. Proinde non obstabit validæ & fructuosæ receptioni Sacramentorum. Non obstabit ergo salutem ipsorum. Sacramenta quippe validè & fructuosè recipiuntur à non ponentibus obicem, tametsi materialiter errantibus in fide, dummodò ponant & credant necessaria necessitate mediæ.

783 Respondent 3.º. quòd omnis, qui fidem Romanam in uno abnegat articulo, factus sit omnium reus, eoque ipso fidei habitum amittat, nec quidquam fide supernaturali credere valeat, ne quidem Deum esse. Quod tamen fide supernaturali credere, necessarium est necessitate mediæ.

Sed licet id totum verum sit de omni, qui fidem Romanam culpabiliter in uno abnegat articulo; secus de eo qui aliquem articulum, necessitate mediæ non necessarium, abnegaret inculpate: hæretici namque materiales, habitantes in locis ubi de Romana Religione nihil audierunt, adeòque ex invincibili errore se non jungentes Ecclesiæ Romanæ, sibi nondum sufficienter propositæ, fidei habitum in baptismo acquisitum non ideo amittunt, salvati- que possunt, si nihil omittant necessarium necessitate mediæ, fidemque Romanam habeant in voto (v. g. contento in supernaturali amore Dei perfecto, sincerâque voluntate credendi quacumque Deus vult ut credant) quia si non re, saltem voto sunt in Ecclesiâ, & de

Ecclesiâ Romana. Secundum principia vera Probabilissimi, aliquem fidei Romanæ articulum illi abnegant inculpate, qui eum abnegant, ducti opinione minus probabili, etiam contra agnitam probabiliorem in contrarium. Si enim inculpatus sit, qui opinionem minus probabilem, contra agnitam probabiliorem, sequitur in materia aliorum præceptorum; consequenter inculpatus est, qui eandem sequitur in materia præcepti fidei, non necessaria necessitate mediæ.

Si cui videatur, nullum fidei articulum, fide divinâ supernaturali credi posse, nisi mediante propositione Ecclesiæ; adeoque nisi credantur omnia quæ credenda proponit Ecclesiâ. Respondeo, cum P. Scildere de princip. consc. tr. 2. n. 25. id non satis ostendi. Tametsi enim nihil fide divinâ supernaturali credi queat, nisi ob revelationem, seu locutionem Dei; non ostenditur tamen quòd illa revelatio, seu locutio, necessariò pro omni casu fieri debeat mediante propositione Ecclesiæ (licet ordinariè sic fiat) cum innumera revelationes, & miracula, ad fidei manifestationem facta sint, & quotidie fiant, quæ assensum meritò obtinere debeant, ab iis quibus innotuerunt, licet Ecclesiæ propositio ipsis non innotuerit, immò Ecclesiâ inculpate ignorent.

CAPUT LXV.

Duodecima ratio: quia doctrina qua licitum facit usum opinionis minus probabilis de licito, contra agnitam probabiliorum de illicito, in Christianam Ethicam, disciplinamque horrendas inducit laxitates.

Primo namque licita facit omnia, quæ in 785 conflictu opinionum certò non demonstrantur illicita, ut constat ex dictis c. 8. At hinc horrendæ laxitates & intoleranda sequuntur absurda, ut ibidem ostensum est n. 94.

Secundò, disciplinam christianam nimis relaxat, evangelicamque vivendi normam adulterat. Ut enim ostensum est ibidem, quamdam invehit conscientiæ libertinitatem, quatenus permittit agere quod lubet ex duobus oppositis, seu æqualiter, seu inæqualiter probabilibus, nec certò dumtaxat, sed & probabiliter probabilibus. Unde cum in licentioso hoc sæculo vel adinventæ, vel suscitæ sint innumera opinioniones, per quas in rebus ad conscientiam pertinentibus, modus opinandi irrepit alienus ab evangelica simplicitate, per quas etiam non mores Evangelio, sed Evangelium accommodatur moribus hominum, ab iis nihilominus traditæ, vel probabiles existimata, qui à Probabilistis viri docti censentur (ut constat ex recensitis Prolegom. 1. c. 2.) ideoque plures Confessarii & Directores magis eorum auctoritati, quàm Majorum vestigiis insistentes, secundum eas interrogati respondeant: inde fit, quòd homines eas in praxi facillè sequantur: quia scilicet, ob nimiam fascinationem pro-

prii amoris, ut plurimum eligunt opiniones prurientes auribus, & indulgentes sensui, cap. *nec mirum* 26. q. 5. Nihil ergo mirum, si tanta hodie conspiciatur Evangelicæ disciplinæ relaxatio: utpote inde naturaliter consecutaria. Teste namque Fagnano n. 322. & seqq. "observatum est homines, alioquin in jejuniis austeros; à sancta observatione destitisse, auditis Scriptorum nostri temporis opinionibus, jejünandi obligationes relaxantibus... Et nonnulli qui parati erant relinquere occasionem proximam peccandi, modum invenerunt in ea perseverandi, posteaquam audiverunt sententiam Authoris affirmantis, non modò esse licitum, in hujusmodi occasione manere; sed etiam in eam ultro se conjicere, ob spirituale aut temporale suum, aut proximi bonum... Et similiter alii, qui proposuerant è domo concubinam ejicere, à proposito recesserunt, audità alterius Theologi sententiã, asserentis concubinarium non teneri eam repellere, sed tantum polliceri, se cum ipsa non peccaturum, quando eã dimissã, tristiùs vitam duceret... Item alii, qui (quantum humana fragilitas patitur) consueverant cum interna attentione Missam audire, atque Officium divinum recitare, falsi sunt omnem sollicitudinem & scrupulum deposuisse, posteaquam intellexerunt, satisfieri præcepto Ecclesiæ, Missam audiendo, & Officium recitando, etiam cum distractione voluntaria: eò quòd Ecclesiã non possit præcipere, ut assistant & recitent cum attentione, seu devotione interna... Rursus, paucis abhinc annis, quidam Regulares, auditã opinione, quam nonnulli Authores probabilẽ dicunt, quòd S. Pontifex non possit Regularibus, ad præscriptum Regulæ, reformationem inducere, præter consuetudinem, quæ in Religione vigeat, tempore professionis emissæ, aut sunt debitam mandatis Apostolicis obedientiam denegare... Profectò si quis intelligat secundum unam opinionem se non teneri votum religionis adimplere, aut damnum illatum rescire, aut usuras acceptas restituere, vel quid simile, & liberum sibi esse utramlibet opinionem amplecti, cum securitate conscientiæ; quis credat, eum velle servituti religionis se mancipare, aut reputare se restitutioni obnoxium? cum ab his possit se eximere, eligendo opinionem minus probabilem, sibi faventem, relicta contrariã probabiliori ac tutiori.

788 Confer quæ dixi Prolegom. 1. c. 1. 2. & 3. & videbis, quantã disciplinã evangelicã relaxatio ex illa libertate consecutaria sit. Præsertim si reflectas ad principia Probabilitatum referenda paulò infra. Videbis (inquam) per quàm latam viam pœnitentes ducantur & dirigantur à Defensoribus probabilitatum. Et per viam quidem tantò latiorẽ, quantò major est effrenata multitudo probabilitatum opinionum. "His enim temporibus eò res perducta est (prosequitur Fagnanus n. 330.) ut nullus ferè sit articulus in Moralibus, in quo non sit varietas, vel contrarietas opinionum; ad eò ut in solo opere... Anton. Dia-

Tom. I.

næ numerentur in unum collectæ quæstiones supra ter mille, cum opinionibus & Autoribus pro utraque parte, plerumque affirmantibus; aut ambas esse probabiles, aut unam probabilem, & alteram probabiliorẽ, & in quibus ferè omnibus agitur de mortali peccato, ut de Sacramentis, de censuris, de votis, de jejuniis, de restitutione, & aliis hujusmodi, quæ amplectuntur universam ferè materiam, ad forum conscientiæ pertinentem. Quem scribendi morem passim observant & alii ex recentioribus Theologis, nominatim Escobar in sua Theologia Morali, ubi omnia ferè ad cujusque libitum, problematicè resolvit, utramvis contradictionis partem affirmans esse probabilem: *Est, & non est; licet, & non licet; peccat, & non peccat; tenetur, & non tenetur; sufficit, & non sufficit*, admovens in præmio, quòd quotiescumque sic ipse resolvit, *quancumque duarum viarum, primò diversarum, inveniunt homines, recta tendant ad superos*. "Quin imò apud multos teceptum videtur, ut probabilitas opinionis non solum eliciatur ex rationibus & argumentis congruentibus (quæ tamen in hac rerum caligine vix desunt: cum nulla ferè sit veritas moralis, quæ plausibili aliquã ratione oppugnari non possit) sed etiam ex simplici autoritate unius docti & pii Doctoris, ut tenent Gregorius de Valentia in 1. 2. disput. 2. q. 12. p. 4. q. 4. Sa in Sum. verbo *dubium* n. 1. Sanchez in Decal. to. 1. l. 1. c. 9. n. 7. Filiutius to. 2. tr. 21. c. 4. n. 134. & alii apud Dianam p. 4. tr. 4. miscell. resol. 30. "Proinde opinio, quæ docet, ex autoritate unius Doctoris pii & docti, opinionem reddi probabilem, pro se habet quatuor, imò plures Doctores, pios & doctos. Ex quo Caramuel infert eam esse probabilem. Opinio quippe illa procul dubio probabilis est (inquit) quæ pro se habet quatuor saltem, vel plures Doctores, probos & doctos. Si ergo sequi cuique liceat probabilem quancumque opinionem, & probabilitas ex unius etiam Doctoris autoritate proveniat, qui à Probabilistis pius & doctus habeatur, jam ferè omnia, quàmlibet paradoxa, licita sunt: cum vix ullum in Moralibus hodie sit paradoxum, quod non nitatur autoritate unius saltem Doctoris. Saltem negari non potest, quin hinc errandi occasio præbeat minus doctis, qui veritatem profundius scrutari nec solent, nec sciunt. Non enim desunt, qui dicant: sufficit mihi, ut, pro conscientia meâ quiete, sic doceat talis vel talis Theologus, uti sapiùs se audivisse Fagnanus testatur. "Quare hæc doctrina probabilitatum videtur (inquit) fovere quãdam velut libertatem conscientiæ; ac proinde magnoperè indigere dexterâ Dei, & Beatissimi Romani Pontificis provisione, ne venenum, jam plus nimio dilatatum, ulteriùs serpat. Etenim si optimæ sunt leges quæ quàm paucissima Judicis arbitrio relinquunt, secundum Philosophum 1. Rhetor. fateri oportet, pessimam esse hanc

Rrrrr

doctrinam, quæ ferè omnia relinquit libero
cujusque arbitrio, totam penè Theologiam
Moralem problematicam faciendo. Quod ex
argumentis sequentibus adhuc sensibilius ap-
parebit.

789 Tertiò ex probabilistica doctrina consequens
est, Doctorem unum, existimatum doctum
& pium, posse aliorum conscientias susque de-
que vertere, & quò vult inflectere, modò se-
cundùm unam, modò secundùm aliam viam
extremè oppositam (etiam quam ipse certò
falsam, improbabilem, legique naturali, seu
Decalogo adversam judicat) consilium dan-
do, quòd tutò, & cum salutis securitate, se-
qui liceat regulas morum extremè opposi-
tas, illas etiam, quas longè probabilius, im-
mò certò judicat falsas, Scripturisque, Con-
ciliis, & Patribus adversas, dummodò Doctòr
aliquis, existimatus doctus & pius, opinetur
iis adversas non esse, sed probabiles. Quod
si verum est, quilibet etiam poterit tutò, &
cum salutis securitate, eam fidei regulam,
seu religionem sequi, in eaque suscepta per-
manere, quam longè probabilius, immò cer-
tò judicat falsam, Scripturæque, Conciliis,
& Patribus adversam, dummodò Doctòr ali-
quis, existimatus doctus & pius, opinetur eam
adversam non esse, sed probabilem. (Si enim
talem morum, quidni & talem fidei regulam
sequi quisque possit?) Quam positionem hor-
rendam esse, faretur Author novissimæ Re-
sponsionis ad Epistolas Provinciales L. Montal-
tii; & vè dicit venenato fonti, unde doctrina
Christianismo tam funesta profuxit.

790 Dicit quidem ipsis, dicunt alii cum ipso, ta-
lem à Probabilistis non tradi probabilitatis li-
centiam, sed solam licentiam sequendi quam-
libet opinionem verè probabilem. Ad hoc au-
tem ut verè probabilis sit, duas à Probabili-
stis requiri condiciones. Quarum prima est, ut
nixa sit motivo gravi (solidà utique ratione, vel
gravi auctoritate) quod tunc demùm dicitur
grave, dum tale est, ut ex eo vir consideratus in
negotiis magni momenti concludere soleat.
Secunda: ut contra se non habeat auctori-
tatem Scripturæ, Conciliorum, Patrum, seu
contra se non habeat veritatem ab Ecclesia re-
ceptam, vel rationem evidentem.

791 Sed quòd dicit, phantasma est, nihil verè
soliditatis habens, immò fucum, & vanam ver-
borum speciosorum apparentiam. Primò quia
dum Probabilistæ, ad licitum opinionis pro-
babilis usum, requirunt quòd verè sit pro-
babilis, non requirunt quòd absolutè sit vera:
cum plurimæ opiniones apud ipsos sint verè
probabiles, quæ tamen absolutè sunt falsæ, me-
diæque probabilium opinionum, sibi invicem
contradictentium, sit talis. Nec requirunt,
quòd nixa sint motivo quòd absolutè, & co-
ram Deo grave sit, & solidum (nihil enim
absolutè, & coram Deo solidum est, quòd
absolutè, & coram Deo non subsistit) sed quòd
tale appareat iis, quos ipsi censent viros do-
ctos, & eruditos. Nec denique requirunt quòd

reverà à parte rei contra se non habeat aucto-
ritatem Scripturæ, Conciliorum, Patrum,
seu veritatem ab Ecclesia receptam, ratio-
nemve evidentem, sed quòd alicui viro,
pio & docto, videatur illa contra se non ha-
bere. Sicque tota redit difficultas, & laxitas
antedicta. Valdè enim diversa sunt, aliquid
reverà solidum esse, nec Scripturæ vel veri-
tati in Ecclesia receptæ contrarium, & tale
alicui viro pio & docto apparere. Cum alicui,
imò aliquibus viris (quos pro viris doctis &
piis habeat Probabilistæ) sæpè videantur so-
lida, nec Scripturæ, Concilii, &c. contra-
ria, quæ reverà contraria sunt; & si quæstio
sit de opinionibus controversis in materia juris
naturalis, & præceptorum Decalogi, media
pars opinionum probabilium juri naturali &
Scripturæ (in qua Decalogi præcepta conti-
nentur) reverà adferretur, v. g. opinio affir-
mans licitum esse occidere injustum aggressorem
honoris & famæ. Denique Probabilistis
familiarè est, Scripturam, Concilia, Patres
ad sensus suos detorquere, non ut reverà se
habeant, sed ut ipsis sapit, prout vidimus Pro-
legom. 1. cap. 5. & 6. ad oculumque demon-
strant Montaltius epist. 6. Wendrockius in
not. ad eandem, & novissimus Epistolarum
Provincialium Apologista epist. 4. ubi præter
alia exempla à Montaltio & Wendrockio re-
lata, unum adfert de operibus misericordiarum,
ad quæ Lessius raram agnoscit in fidelibus
obligationem, tamen nullam aliam obliga-
tionem Scripturæ frequentius inculcet. Cum-
que sibi objecisset, quòd Dominus Math. 25.
*formam judicii describens, meminerit potius
operum misericordia neglectorum, quam alio-
rum. Respondet non obitare: id enim fecit,
ut homines, præferim plebeios... ad ea excita-
ret. Alterum exemplum affert in filiis, uxorem,
etiam statu suo indignam, accipientibus,
absque consensu parentum. Quos à
mortali excusat Tamburinus l. 5. in Decal.
c. 2. §. 3. non obstante quòd statuit Eva-
ristus Papa, ut pro nupta nequaquam ha-
beatur puella, quam pater ipse non desponsat.
Leo Pontifex, & Ambrosius aiunt, non esse
virginis pudoris, maritum eligere, sed judi-
cium parentum esse expectandum. In sacris quo-
que Litteris parentibus hoc munus tribuit Sa-
piens. Paulus 1. Cor. 17. expressè docet, à pa-
rentibus tradendus esse filius nuptui. Multa sa-
crarum Litterarum exempla, quæ affert Bel-
larminus, id manifestè demonstrant. Respon-
det: hæc & similia probare quidem esse val-
dè honestum, ejusmodi consilium à patre conqui-
rere; diram peccati mortalis necessitatem non pro-
bare. Cumque Sanchez asseruisset præceptum
obligans ad orationem Dominicam, & Symbo-
lum memoriter addiscendâ, illudque probaf-
set ex Conciliis, longâ ferie adductis. At (in-
quit l. 2. in Decal. c. 3. n. 9.) hæc obligatio est
sub sola veniali culpa. Quia etsi verba Concilio-
rum rigide videntur loqui, & sub mortali obli-
gare: at consuetudo jam exposuit obligationem*

hanc non tanti momenti esse, ut culpam venialem excedat illius transgressio. Azor. l. 10. Inst. c. 31. q. 13. docet, Sacerdotem ne venialiter quidem peccare, si (præmissâ confessione) Missam celebret ipso die voluntariæ pollutionis nocte præcedente commissæ. Cùmque sibi objecisset S. Thomam. & S. Bonav. aientes, quòd debeat abstinere à Sacrificio, intra 24. horarum spatium. Respondet, ipsos per verbum *debet*, non significare præceptum, vel legis necessitatem, sed æquitatem quamdam, & honestatem. Vel ipse Toletus l. 8. Instruct. c. 36. n. 3. & 4. tametsi fateatur, Sanctos damnare superflui retentionem sub mortali, contrariam opinionem præfert ob Scholasticorum autoritatem; Scholasticos proinde SS. Patribus præfert, circa quæstionem, an divites ad eleëmofynam, de superfluis, in communibus pauperum necessitatibus, sub mortali teneantur. Quasi verò circa divinæ Scripturæ de eleëmofynæ præcepto intelligentiam copiosiori lumine Scholasticos Deus illustrasset, quam sanctos Doctores, saltem in ordine ex explicandos mores, homine Christiano dignos, uti Cellotius de Hierarch. l. 8. c. 16. censuit dicens (ex Reginaldo) *Quæ circa fidem emergunt difficultates, ea sunt à Veteribus haurienda; quæ verò circa mores homine Christiano dignos, à novitiis Scriporibus.* Concinit Caramuel (Probabilistarum delicia) Theol. fundam. n. 197. juncto n. 1268. Edit. Francof. *In materia morum, pluris faciendæ Juniorum opiniones, quam Veterum, &c.*

792 Secundò, supradictam licentiam à Probabilistis concedi, perspicuum videtur ex sequentibus ipsorum principiis.

Primum principium: licitum est sequi opinionem minùs probabilem, etiamsi minùs iusta sit. Est communis Recentium. Filiutius to. 21. c. 4. n. 125. ita ut quamcumque duarum viarum primò diverfarum secutus quis fuerit, rectà tendat ad superos. Escobar. in præm. suæ Theologiæ Moralis.

Secundum principium: autoritas unius Doctoris, probi & docti, reddit opinionem probabilem. Filiutius cap. 4. Sanchez l. 1. Sum. in Decal. c. 9. n. 7. Azor Instit. l. 2. c. 17. Escobar supra exam. 3. c. 6. Martinon disp. 14. de act. hum. sect. 4. n. 41. Tamburinus l. 1. in Decal. c. 3. §. 3. De Rhodéz de act. hum. disput. 2. q. 2. sect. 3.

Tertium principium: ex autoritate unius tantùm, pii & docti, potest quis in praxi amplecti opinionem, quam à principiis intrinsicis falsam & improbabilem æstimat. Vericelli qq. moral. to. 1. tr. 2. q. 4.

Quartum principium: Doctor, à quo consilium petitur, potest modò juxta unam, modò juxta contrariam opinionem respondere. Sanchez loco citato n. 6. De Rhodéz citatâ sect. 3.

Quintum principium, affine præcedenti: Doctor alteri consulenti consilium dare potest, non solum ex propria, sed etiam ex opposita pro-

Tom. I.

babili aliorum sententia, si forte hæc illi favorabilior sit, & exoptior... quamvis ejusmodi sententiam speculative falsam esse sibi certò persuadeat. Layman tr. 1. de consc. c. 5. §. 2. inde concludens, quòd Confessarius potest, imò tenetur absolvere pœnitentem, secundùm opinionem aliorum probabilem, etiamsi eam speculative improbabilem censeat. Ita etiam Sanchez, de Rhodéz, Machado tr. 1. discept. de opin. prob. a. 7. ubi addit, quòd Confessarius respondere potest secundùm opinionem aliorum, quam ipse reputat improbabilem; eò quòd utique ipsi certò videatur esse contra rationem, vel autoritatem Scripturæ, vel Conciliorum, &c. Rationem dant Valentia, Sanchez, Valquez, Castro, Sayrus, de Rhodéz, &c. quia licet quis rationem vel autoritatem contra aliorum opinionem habeat, quam ipse solvere nequit, & sibi solvi non posse videtur, *equidem persuadere sibi prudens quisque debet, multas sæpè rationes (vel autoritates) nobis apparere insolubiles, quas facile alii solvunt, quarum etiam solutionem non rarò invenimus. Ideò nemo unquam debet solo suo iudicio aliorum sententiam judicare improbabilem,* ait de Rhodéz ubi supra,

Nec discordat Tamburinus l. 1. in Decal. c. 3. §. 4. *Potest (inquit) contingere ut ille sit adeò doctus, ut tibi liceat prudenter judicare, rationem illius firmam esse, sed minùs à te penetratam, vel notam; & item judicare, ipsam rationem in contrarium, tibi probatissimam, facile posse diluere. In hoc enim eventu ejus opinionem, utpote extrinsecè probabilem, si amplectaris, prudenter te geres.* In ipsomet Tamburino & Filiutio horum exempla non semel produximus.

Ex his omnibus perspicuum est, quòd illi 793 etiam Probabilistæ, qui certis in materiis ex propria sententia videntur speculative severi, practicè iisdem in materiis sint laxi, dum praxim permittunt cujuslibet opinionis, quæ pro se habet aliquem vel aliquos Doctores, quos ipsi doctos existimant & pios, deque Theologia Morali benè meritos, etiamsi in nonnullis erravisse constet (inquit Author novissimæ Responsionis ad Litteras Provinciales pag. 253.) Per consequens eo ipso practicè laxus est Probabilista quicumque, quo Probabilista: utpote eo ipso approbans praxim illarum etiam propositionum, quas ex propria sententia certò falsas, & nimis laxas, speculative judicat; eò quòd sibi videantur certò habere contra se rationem vel autoritatem (v.g. Scripturæ vel Traditionis) sibi visam insolubilem, dummodò pro se habeant aliquem vel aliquos ejusmodi Authores, à quibus rationem illam vel autoritatem solvi posse existimet, ut supra. Eo ipso proinde quo Probabilista, conscientias securè dirigere poterit modò secundùm unam, modò secundùm oppositam opinionem ab aliquo ejusmodi Authore traditam, etiam in materia fidei, ut supra visum est ex Sanchez & aliis.

Rrrrr 2

Hoc autem est conscientias pro libito dirigere, easque susque deque veterere, etiam si Director censent directionem suam contra se habere certam auctoritatem Scripturæ, vel Conciliorum (prout habet omnis opinio falsa in materia fidei) dummodò pro se habeat aliquem Casuistam, à Probabilistis existimatum doctum & pium. Cùm secundum Casuistas, ab ipsis existimatos doctos & pios, etiam secundum Sanchez (quem ipsi *Moralium Scriptorum Principem*, *splendidissimumque Theologia Moralis lumen* appellant) licitum sit in falsa secta, veræ fidei, adeòque divinæ Scripturæ, vel Traditioni contraria, permanere, quamdiù persuasum quis habet, suam ejusmodi sectam esse probabilem, & juxta eundem Sanchez, in rusticis saltem hominibus, à formali malitia excusari queant, vel ipsa gravissima peccata interna, contra duo ultima Decalogi præcepta, *si à viro existimato docto & pio audierint, fornicationem & furtum externa esse peccata; at licere fornicandi & furandi desiderium*. Isto namque casu l. 1. in Decal. c. 16. de tali rustico dicit: *Probabilis credo illum actum internum excusari omnino à malitia, ratione ignorantia invincibilis*, id est bonæ fidei, fundatæ in testimonio dicti viri, existimati docti & pii, non obstante certissimo divinæ Scripturæ testimonio in contrarium. Idem in casu planè simili docet de Rhodéz disp. 2. de peccat. q. 1. sect. 1. §. 2. Actum quoque externum adulterii in Susanna excusat Cornelius à Lapide in cap. 13. Daniel. ad v. 22. & 23. si metu infamiæ & mortis permisisset in se duorum senum libidinem, interiùs non consentiendo, prout alibi videbitur. Alias horrendas Probabilistarum laxitates adversus divinam Scripturam exhibet Elenchus Proleg. l. c. 2. productus; adeò (inquam) horrendas, ut vel ipsis Ethnicis, non omninò corruptis, offensionem essent. Earum tamen praxim licitam allata faciunt principia Probabilistarum; quorum licet aliqui ex principiis proximis ac specialibus ea damnent, ex generalibus ac remotis principiis illis ea probant, honestantque, prout ostendimus.

794 Dicit quidem Terillus, non omnium probabilium opinionum usum esse certò licitum, sed solum usum opinionum certò practicè probabilium, non probabiliter probabilium dumtaxat. Qualiter dumtaxat probabiles sunt, si tamen probabiles, plurimæ ex opinionibus in memorato Elencho recensitis. Sed non omnes Probabilistæ in eo ipsi consentiunt; imò plures (quos pro doctis & probis Terillus habet) certò licitum censent usum opinionum probabiliter dumtaxat probabilium, ut vidimus Prolegomeno l. c. 8. Nec ipse Terillus in eo sibi constat, sed cum proximè laudatis implicite eo ipso consentit, quò reflexas hæc maximas, velut moraliter certas tradit: *Lex abstinendi ab aliqua actione, eo ipso non obligat, quò non est certò & evidenter promulgata. Lex seu prohibitio incerta, parere nequit certam abstinendi*

obligationem, &c. Quia quamdiù non existentia legis seu prohibitionis, est probabiliter probabilis, lex seu prohibitio non est certa, nec certò promulgata.

CAPUT LXVI.

Decima-tertia ratio: quia doctrina de licito usu opinionis minus probabilis, &c. viam aperit ad dicendum (cum plerisque Probabilistis) cuique esse licitum sequi probabilem aliorum opinionem, dum falsitas ipsius non est ipsi vel fide, vel evidenti ratione certa. Ad dicendum etiam cum Caramuele, omnem actum mihi esse licitum, quem vel fide, vel ratione evidenti, mihi non constat esse illicitum. Utrumque autem ducit in monstruosam laxitatem.

Veritas antecedentis perspicua est ex dictis 795 Prolegom. l. c. 8. & supra cap. 67. ... Utrumque autem in monstruosam ducere laxitatem, ibidem demonstratum est.

Præter ibi dicta hæc solùm observo 1.º. 796 nimium esse tribuere quatuor vel quinque Casuistas (quos omnes pios & doctos vocant Probabilistæ, etiam illos, quorum nimias laxitates Ecclesia reprobavit) asserere quòd hoc ipso quòd ipsi censuerint aliquid licitum, etiam si alii longè plures & sapientiores illicitum sentiant, illud per probabilem, ut vocant, auctoritatem suam, licitum reddant omnibus, qui evidenter non cognoverint ipsos errasse, ita ut securos reddant omnes toto Orbe homines, quibus non affulserit omnimoda certitudo de ipsorum errore. Quis enim tantum dedit ipsis privilegium? Et quid refert quòd alii omnimodam non habeant certitudinem de ipsorum errore, si equeidem urgentissima infra omnimodam certitudinem habeant fundamenta, ob quæ probabilissimè judicent ipsos errare? Hic honor (ait sapientissimè Thyrus Gonzales Soc. Generalis in lib. de recto usu opin. probab. dissert. 3. c. 3. n. 61.) solum debetur Scriptoribus Canonicis, ut securissimè possit quilibet illorum iudicium sequi, quamvis in contrarium ipsi occurrat ratio apparenter validissima, quæ ipsi videatur evidens. Debet enim credere, illam esse fallacem. Quia opponitur assertioni Scriptoris infallibilis. Et eadem mentis subjectio debita est S. Pontifici, ex Cathedra loquenti, & Conciliis Generalibus legitimis, in materia fidei & morum. Cæterum quando Scriptor, vel Scriptores sunt fallibiles, & aliquid affirmant in favorem libertatis contra legem, non solum non potest illos sequi, qui certum & evidens putat illos errasse; sed nec ille qui illos errasse credit ob rationes urgentes, quas manifestè cognoscit esse verisimiliores rationibus contrariis, præsertim quando ista rationes examinatæ sunt, & approbatæ à viris probis & sapientibus, majoris auctoritatis, quàm sint illi, qui favent libertati. Sequi enim homines